

Rozvoj čtenářské gramotnosti na I. stupni ZŠ 1. blok

PaedDr. Karel Tomek

Mgr. Anna Doubková

Listopad 2012

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Kdo pro Vás seminář připravil

Tento webinář je součástí projektu **„Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“**, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR a realizován občanským sdružením VV21.

Oba lektori Mgr. Anna Doubková a PaedDr. Karel Tomek, jsme učitelé, kteří se v současnosti věnují předávání svých zkušeností prostřednictvím různých typů vzdělávacích akcí ostatním kolegům.

Našim hlavními tématy v posledních letech jsou metody a formy práce a především vytváření systému, ve kterých by se obrovské množství různých metod a forem výuky mohlo efektivně uplatnit.

Středočeský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu **„Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“**, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Co nás dnes čeká?

1. blok

Věnovaný především metodám a formám výuky

- Úvod
- Co je a co není čtenářská gramotnost
- Metody pro rozvoj čtenářské gramotnosti

2. blok

Věnovaný systému rozvoje čtenářské gramotnosti

- Průřezové složky čtenářství
- Systém rozvoje čtenářské gramotnosti
- Hodnocení rozvoje čtenářské gramotnosti

Středočeský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Úvod

- Očekávání účastníků
- Gramotnosti a jejich pojetí v současnosti (aneb co se po nás vlastně žádá)
- Proč se začalo zase mluvit o gramotnostech?
- Obvyklé problémy s ČIG ve školách
- Co nefunguje - Mýty a pověry kolem čtenářské gramotnosti

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

1 – Co je to gramotnost?

- Gramotnost rozhodně není nijak nové slovo.
- Vždy mělo vztah k tomu, co je její nositel schopen vykonávat, využívat, prokázat dělat.
- Současné pojetí gramotností víceméně pokračuje v tomto přístupu a potvrzuje, že gramotnost nastává obecně tam, kde člověk aktivně využívá nabyté znalosti, porozumění a dovednosti k činnostem potřebným v osobním, pracovním nebo společenském životě.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Definice čtenářské gramotnosti

- vztah ke čtení
- doslovné porozumění
- vysuzování a hodnocení
- metakognice, umění se učit
- sdílení
- aplikace

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

2 – Čtenářská gramotnost jako systém

- Především si připomeňme, co znamená slovo systém.
- Prvky systému
- Vztahy mezi těmito prvky
- Vstupy do systému
- Výstupy ze systému
- Ukážeme si, že toto zdánlivě abstraktní pojetí má velmi praktické využití při naší učitelské práci při výuce žáků na prvním a stejně tak i druhém stupni základní školy.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

3 – Víme co chceme?

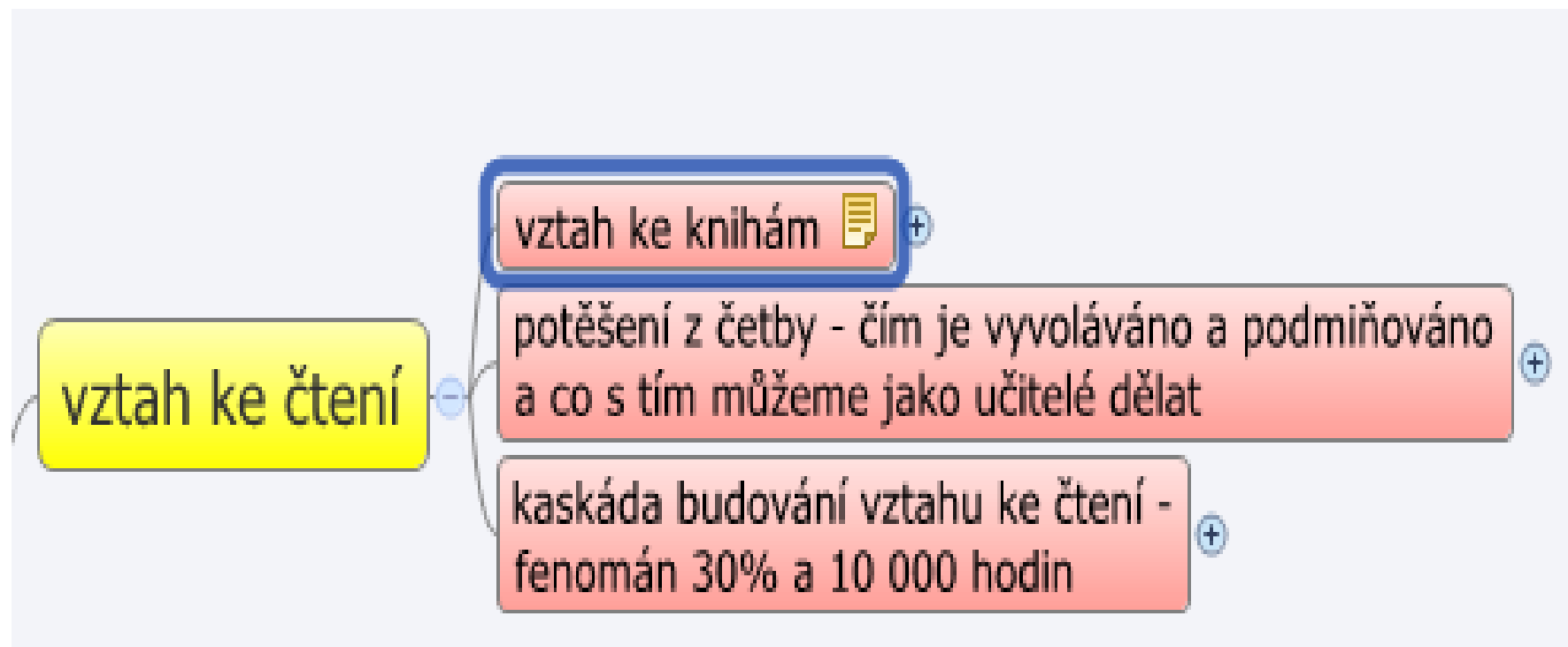
Říká se, že dobrý plán je polovina úspěchu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Krok za korkem ke kořenům

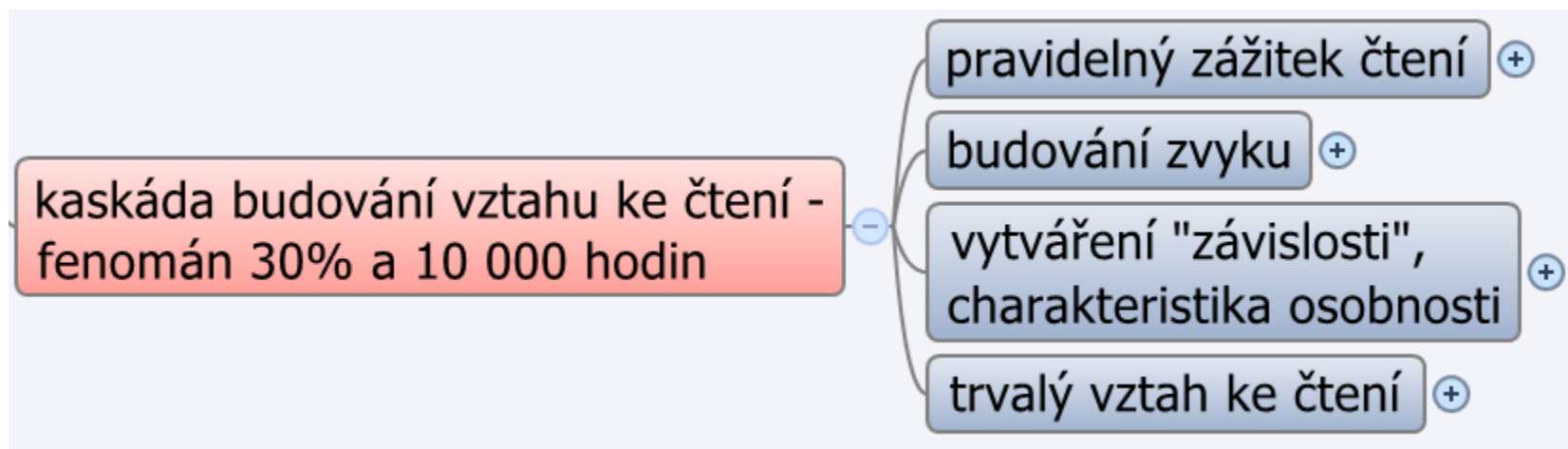

Středočeský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Kaskáda

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Něco o závislosti

vytváření "závislosti",
charakteristika osobnosti

chuť na informace přijímané prostřednictvím čtení

respektovat čtenářský zájem - individuální volba

nabízet to, co má potenciál vyvolávat zážitky

vizualizace, vyprávění, vše, co pomáhá zesilovat čtenářský zážitek

příběhy, které nabízí identifikaci

zážitek přináší napětí, napětí je přirozeně
následováno uvolněním a produkcí endorfinů, jsme u
biochemické podstaty závislosti

naši hrdinové se stávají našimi průvodci a rádci

Středočeský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Kouzlo je v detailu

zkušenost se čtením jako posluchač (rodič čte dítěti, učitelka MŠ, ve škole je téměř pozdě na tuto etapu, přinejmenším jsou děti, které tento zážitek nemají, hendikepovány ve svém dalším čtenářském vývoji)

pravidelný zážitek čtení

společné čtení s čtenářem, který je na vyšší úrovni (rodič, sopurozenec, pedagog)

samostatné čtení s malou podporou a stimulací zkušeným čtenářem (přítomnost, otázky, povzbuzování, role se obrací, dospělý projevuje zájem)

samostatné pravidelné čtení (jen organizačně podporované dospělým, který vytváří podmínky a příjené prostředí)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Gramotnosti v ŠVP

- Definice čtenářské gramotnosti
- Kolik času pro výuku vlastně máme?
- Pravidlo 10 000
- Klíčové kompetence ve vztahu k čtenářské gramotnosti
- Čtenářská gramotnost v průřezových tématech
- Vzdělávací oblasti v RVP ZV ve vztahu k čtenářské gramotnosti
- Společný úkol

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

4 – Metody rozvoje ČG

- Mýtus moderních a zastaralých metod.
- Realita – nejsou moderní a nemoderní metody. Jsou jen metody efektivní a neefektivní.
- Jejich efektivita je dána tím, jestli výběr metod odpovídá cílům výuky v dané výukové situaci. Tatáž metody může být v určitém kontextu vynikající a v jiném zcela nesmyslná.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

5 – Jak se děti učí

- Pro úspěšnou výuku je důležité znát preferovaný učební styl našich žáků.
- Bez této znalosti nemůže nastat skutečná individualizace výuky.
- Vzhledem k charakteru čtenářství je role učebního stylu žáků ještě více zvýrazněna.
- Vizuální obrazový, vizuální znakový, sluchový, kinestetický, kombinovaný.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

6 – Referenční rámec ČG

Umění
učit se

Referenční rámec rozvoje čtenářské gramotnosti		Složky čtenářské gramotnosti (oborové kompetence)								
		CZ	PT	AD	AT	TV	KH	VZ	SD	MK
		<u>čtenářské znalosti</u>	<u>porozumění textu</u>	<u>aplikace čtenářských dovedností</u>	<u>analýza textu</u>	<u>tvořivost v práci s texty</u>	<u>kritické hodnocení textů</u>	<u>vztah ke čtení (emoční složka čtení)</u>	<u>sdílení (sociální složka čtení)</u>	<u>metakognice (volní složka čtení)</u>
Úroveň čtenářské gramotnosti	6	<u>CZ 6</u>	<u>PT 6</u>	<u>AD 6</u>	<u>AT 6</u>	<u>TV 6</u>	<u>KH 6</u>	<u>VZ 6</u>	<u>SD 6</u>	<u>MK 6</u>
	5	<u>CZ 5</u>	PT 5	AD 5	AT 5	TV 5	KH 5	VZ 5	SD 5	MK 5
	4	<u>CZ 4</u>	PT 4	AD 4	AT 4	TV 4	KH 4	VZ 4	SD 4	MK 4
	3	<u>CZ 3</u>	PT 3	AD 3	AT 3	TV 3	KH 3	VZ 3	SD 3	MK 3
	2	<u>CZ 2</u>	PT 2	AD 2	AT 2	TV 2	KH 2	VZ 2	SD 2	MK 2
	1	<u>CZ 1</u>	PT 1	AD 1	AT 1	TV 1	KH 1	VZ 1	SD 1	MK 1

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Středočeský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

CZ – Čtenářské znalosti

Čtenářské znalosti - představují nezbytný základ, bez kterého nelze efektivně rozvíjet další složky ČG. Jde především o pochopení pojmů souvisejících se čtením, knihami a texty různého typu obecně. V průběhu čtenářského vývoje je tento základ neustále doplňován o další znalosti související s čtením a čtenářstvím.

CZ 6	Čtenář	plně a přesně chápe pojmy související se čtením, knihami a texty obecně;
		disponuje znalostmi umožňujícími efektivně vyhledávat texty podle svého zájmu a potřeby;
		v průběhu svého čtenářského vývoje tyto znalosti neustále doplňuje a aktualizuje.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

PT – Porozumění textu

Porozumění textu - porozumění textu spočívající v dekódování znaků písma a textu jako celku je faktickým základem čtenářské gramotnosti. Je to jednak doslovné porozumění, ale ve vyšších úrovních i porozumění skrytým významům a náznakům autora. Domýšlení textu a zapojování vlastní čtenářské i životní zkušenosti patří k pokročilejším úrovním, které jsou výsledkem vývoje čtenáře. S porozuměním textu úzce souvisí jednak technika čtení včetně technik rychlého čtení a dalších souvisejících technik včetně studijního čtení atd. Dalším a bohužel podceňovaným aspektem čtenářské gramotnosti souvisejícím s porozuměním textu je vizualizace, která má přímý vztah jednak ke grafickému aparátu knihy, především ilustracím, ale také k představivosti a vnitřní vizualizaci a fantazii.

Středočeský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

PT – Porozumění textu

PT 6	Čtenář	nachází smysl přečteného;
		chápe sdělení obsažené v textu, jeho význam/významy (prvoplánové i skryté);
		chápe autorovy záměry v souvislosti s volbou obsahu i použitých prostředků (krásná literatura, ale i reklamní sdělení, stejně jako smlouva jsou psány s nějakým úmyslem, pochopit jej umí jen gramotný čtenář).
		ovládá různé techniky čtení (včetně rychločtení), které adekvátně uplatňuje podle situace a čtenářského záměru;
		čte aktivně, kombinuje různé postupy vedoucí k co nejlepšímu porozumění textu;
		efektivně využívá i netextových informací doplňujících čtený text k plnému porozumění jeho obsahu a významu (ilustrace, grafy, rejstříky, poznámky, odkazy, fotografie apod.);
		při četbě využívá k vnitřní vizualizaci čteného představivost a fantazii.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

AD – Aplikace čtenářských dovedností

Aplikace čtenářských dovedností- celý komplex lidských činností předpokládá plně zvládnuté čtenářské dovednosti. K nim se čtenář dopracovává postupně. Základními oblastmi je studium, zábava, práce, společenský život, obchod, právo, cestování a mnohé další.

AD 6	Čtenář	plně ovládá celý komplex čtenářských dovedností;
		čte s jasným cílem a v průběhu četby vyhodnocuje, zda text danému cíli/cílům vyhovuje;
		se orientuje v textu, jeho struktuře, identifikuje ty části textu, které nejvíce naplňují účel jeho čtení;
		využívá je v adekvátních situacích souvisejících například se studiem, zábavou, prací, společenským životem, obchodem, právem, cestováním a dalšími.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

AT – Analýza textu

Analýza textu- nacházet smysl přečteného, pochopit sdělení, jeho význam/významy (prvoplánové i skryté), pochopení autorových záměrů, použitých prostředků, to jsou velmi praktické věci, související jak s pochopením krásné literatury, tak s působením reklamy, či textu smlouvy.

AT 6	Čtenář	nachází smysl přečteného;
		chápe sdělení obsažené v textu, jeho význam/významy (prvoplánové i skryté);
		chápe autorovy záměry v souvislosti s volbou obsahu i použitých prostředků (krásná literatura, ale i reklamní sdělení, stejně jako smlouva jsou psány s nějakým úmyslem, pochopit jej umí jen gramotný čtenář).
		využívá je v adekvátních situacích souvisejících například se studiem, zábavou, prací, společenským životem, obchodem, právem, cestováním a

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

TV – Tvořivost v práci s texty

Tvořivost v práci s texty - interpretace textů osobitým způsobem, jak prozaických tak poetických, využívání a tvořivé uplatňování textů v podobě citací, parafrází, sdělování obsahu, vyprávění příběhů, dramatizací i zhudebňování poetických textů do podoby písní, vizualizace v podobě ilustrací a obecně děl vizuální kultury inspirované literaturou. Domýšlení textů.

TV 6	Čtenář	interpretuje prozaické i poetické texty osobitým způsobem;
		využívá a tvořivé uplatňuje texty v podobě citací, parafrází;
		sděluje bez zkreslení smyslu obsah přečteného;
		na základě přečteného vypráví příběhy, dramatizuje přečtené;
		je schopen i zhudebňování poetických textů do podoby písní, vizualizace v podobě ilustrací a obecně děl vizuální kultury, literatura pro něj představuje zdroj inspirace pro tvůrčí činnosti;
		je schopen dokončit textový námět či část textu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

KH – Kritické hodnocení textů

Kritické hodnocení textů - posuzování textů z různých hledisek, stanovování kritérií a jejich použití k hodnocení textů. Porovnávání záměrů autora, obsahu a formy díla.

KH 6	Čtenář	posuzuje texty z různých hledisek;
		stanovuje kritéria a používá je k hodnocení textů;
		porovnává záměry autora s obsahem a formou díla.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

VZ – Vztah ke čtení

Vztah ke čtení (emoční složka čtení) - čtení jako potřeba, kladný emoční stav, zážitek, potěšení z četby, z kontaktu s knihou nebo jinou formou textu. Vnitřní potřeba číst. Zvyk číst.

VZ 6	Čtenář	čte, protože čtení se stalo jeho vnitřní životní potřebou, zvykem;
		prožívá při četbě zpravidla kladné emoční stavy;
		čte pro dosažení čtenářského zážitku;
		má potěšení z četby z kontaktu s knihou nebo jinou formou textu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

SD – Sdílení čtenářských zážitků

Sdílení (sociální složka čtení) - sdílení svých čtenářských prožitků, porovnávání svého vnímání díla s ostatními čtenáři, čtenářská komunita, knihovny, kluby, vzájemné půjčování knih, ale i doporučování knih, společné předčítání, setkávání s autory.

SD 6	Čtenář	sdílí své čtenářských prožitků s jinými čtenáři;
		porovnává svého vnímání díla s ostatními čtenáři;
		zapojuje se do života čtenářské komunity/komunit (reálně i virtuálně);
		navštěvuje pravidelně knihovny, je členem čtenářských či literárních klubů
		neformálně se stýká s ostatními čtenáři (vzájemné půjčování knih, ale i do
		se rád setkává s autory.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

MK - Metakognice

Metakognice (volní složka čtení) - vědomé využívání určitých technik výběru, čtení, práce s literaturou, sledování a vyhodnocování vlastního porozumění textu, strategie práce s určitými typy textů. Seberegulace a sebereflexe v oblasti čtenářství. Sem patří i práce s referenčním rámcem a portfoliem u pokročilejších čtenářů.

MK 6	Čtenář	vědomě využívá určitých technik výběru, čtení, práce s literaturou;
		sleduje a vyhodnocuje vlastního porozumění textu;
		využívá adekvátní strategie práce s určitými typy textů;
		je schopen seberegulace a sebereflexe v oblasti čtenářství.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

Konec I. části semináře

Děkujeme za Vaši pozornost a sejdeme se u obrazovek za čtvrt hodiny k druhé části semináře.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento webinář je součástí projektu „**Zvýšení dostupnosti DVPP ve SČ kraji pomocí moderních technologií**“, reg. č.: CZ.1.07/1.3.04/04.0004, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.